

MSBP_LLM3 Literatura 3

1. přednáška

Mgr. Marcela Hrdličková

Struktura hodiny

- 1) Organizace kurzu
 - Přednášky
 - Možnost konzultací: Po 10:15 – 11:15 (PdF), St 9:45 – 10:45 (FF), po domluvě e-mailem
 - V ISu interaktivní osnova, v diskusním fóru vlákno pro komunikaci s vyučující (dotazy, nejasnosti, připomínky)
- 2) Podmínky ukončení kurzu
 - Zápočtový test – viz IS, v zápočtovém týdnu bude 1. termín
 - Součástí testu i prověření četby – viz seznam (v ISu)
- 3) Sekundární literatura a základní terminologie
- 4) Počátky evropské literatury pro děti a mládež
- 5) Počátky české literatury pro děti a mládež

Základní sekundární literatura

- ČEŇKOVÁ, Jana a kol. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury*. Praha: Portál, 2006.
- ŠUBRTOVÁ, Milena. *Brněnské impulzy v literatuře pro děti. Z dějin světové literatury pro děti a mládež*. Slavkov u Brna: Bedřich Maleček – BM Typo, 2007.
- TOMAN, Jaroslav. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury*. České Budějovice: Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity, 1992.
- DOROVSKÝ, Ivan – ŘEŘICHOVÁ, Vlasta a kol. *Slovník autorů literatury pro děti a mládež 1. Zahraniční spisovatelé*. Praha: Libri, 2007.
- URBANOVÁ, Svatava. *Meandry a metamorfózy dětské literatury*. Olomouc: Votobia, 2003.
- URBANOVÁ, Svatava a kol. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století*. Olomouc: Votobia, 2004.
- URBANOVÁ, Svatava – ROSOVÁ, Milena. *Žánry, osobnosti díla*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2005.
- (Další odborná literatura věnovaná teorii a historii literatury pro děti a mládež.)

Základní terminologie

- Předpokládá se znalost terminologie v rozsahu publikace Jaroslava Tomana Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury.
- Intencionální X neintencionální literatura pro děti a mládež
- Dětský aspekt
- Etapy dětského čtenářství
- Základní žánry dětského čtenářství, jejich typy a varianty
- Základní funkce literatury pro děti a mládež
- Světová literatura pro děti a mládež

Počátky evropské literatury pro děti a mládež

- Souvislost s pojetím dětství
- Dítě jako adresát literárního díla
- Příčiny pozdního vzniku literatury intencionálně určené dětem:
 - 1) kniha před vynálezem knihtisku luxusním zbožím
 - 2) negramotnost
 - 3) vysoká dětská úmrtnost
- Bible jako hodnotná literatura pro děti
- Konec 17. století – plnohodnotná literatura pro děti a mládež

Francouzské osvícenství

Charles Perrault (1628 – 1703)

- Francouzský prozaik a básník
- *Příběhy a pohádky ze starých časů s ponaučením* (1697, později jako *Pohádky matky Husy*)
 - Mj. *Červená karkulka*, *Kocour v botách*, *Popelka*, *Paleček*

Marie Catherine d' Aulnoy (1650 – 1705)

- Francouzská baronka, prozaička
- Osm svazků pohádek – mj. *Modrý pták*, *Bílá kočka*, *Laň v lese*
- Často vydávána s Perraultem

Jeanne Marie Leprince de Beaumont (1711 – 1780)

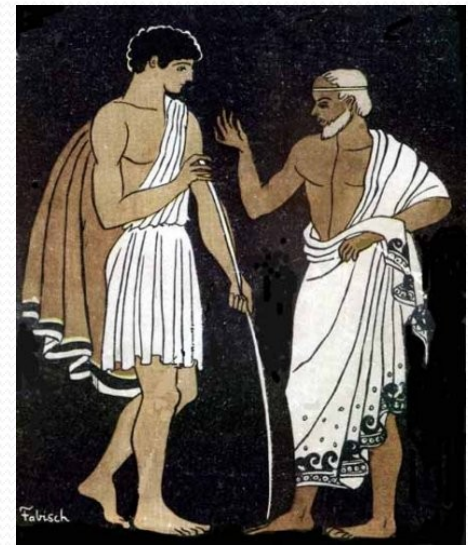
- Pohádky bez veršovaných závěrečných poučení
- Mj. *Kráska a zvíře*

Fénelon (1651 – 1715)

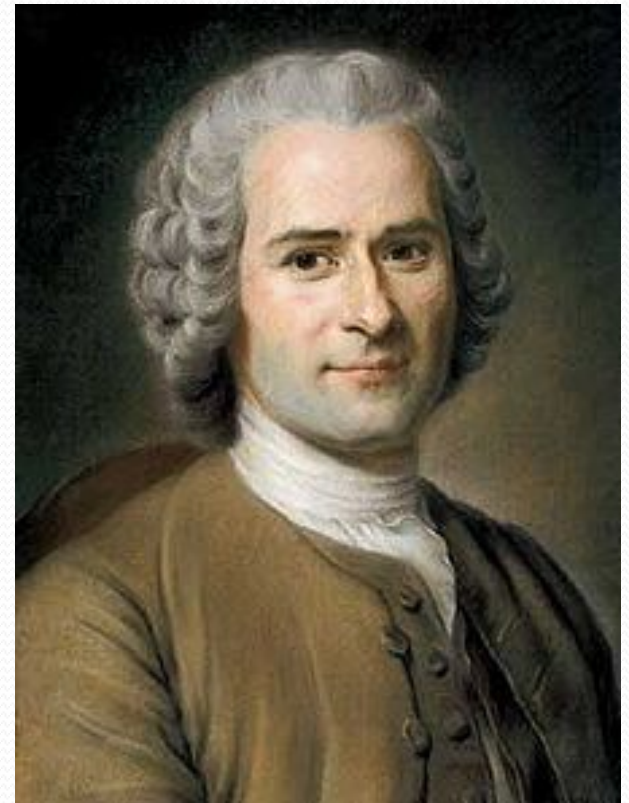
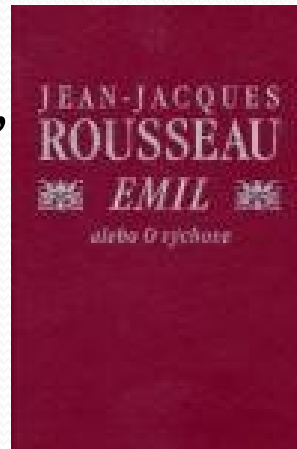

- Vlastním jménem François de Salignac de la Monthe
- *Příběhy Telemachovy* (1699)
 - Pedagogický román
 - Volně navazuje na 4. zpěv Odyssey
 - Oslava rozumu (postava Mentora)

Jean-Jacques Rousseau (1712 – 1787)

- Samouk, tajemník a vychovatel
- Věnoval se hudbě
- Spolupráce s Voltairem a Diderotem
- *Emil aneb O výchově* (1762)
 - Pedagogický román
 - Rady pro rodiče, učitele, vychovatele
 - Výchova prožitkem

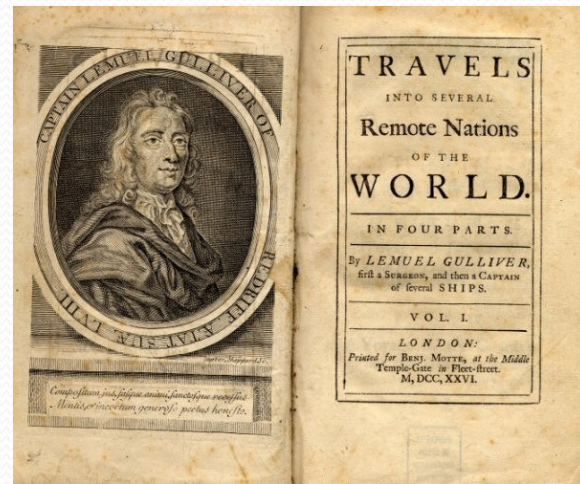

Anglické osvícenství

Jonathan Swift (1667 – 1745)

- Anglikánský duchovní
- *Cesty k rozličným dalekým národům světa, ve čtyřech částech, od Lemuela Gullivera (Gulliverovy cesty, 1726)*
 - Satirický fantastický fiktivní cestopis
 - 4 dílný alegorický román – pro děti neintencionálně první dva díly

Daniel Defoe (1660 – 1731)

- Obchodní, prozaik
- *Život a podivuhodná a překvapující dobrodružství Robinsona Crusoea, námořníka z Yorku, který zcela sám prožil osmadvacet let u amerického pobřeží nedaleko velké řeky Orinoco na neobývaném ostrově, na jehož břehy byl vržen následkem ztroskotání, při němž až na něho zahynula celá posádka, se zprávou o neméně podivuhodném způsobu, jímž byl nakonec osvobozen piráty (Robinson Crusoe, 1719)*
 - *Fiktivní autobiografie*
 - *3 díly*
 - *Řada adaptací:*
 - **Joachim Heinrich Campe** (1746 – 1818): Mladší Robinson (1779)
 - Česká adaptace **Josefa Věromíra Plevy** (1899 – 1985)

Od konce 18. do 19. století

- Didaktizující a moralizující tvorba
- Např. **Sophie de Ségur** (1799 – 1874)
 - *Nehody malé Žofie* (1859)
- **Heinrich Hoffmann** (1809 – 1894)
 - Pokus vymanit se
 - *Struwwelpeter* (1845, *Ježipetr*)

Počátky literatury pro děti a mládež v českém prostředí

- Ze staršího písemnictví:
 - Tomáš Štítný ze Štítného
 - Jan Amos Komenský: Svět v obrazech
- Doložené počátky skutečné literatury pro děti a mládež: vláda Marie Terezie a Josefa II.
- Dlouhá převaha moralizujících nebo sentimentálních děl, později adaptací z německého prostředí
- Od 20. let první české slabikáře
- čeština jako vyučovací jazyk
- Postupný odklon od didaktismu → zumělečtění dětské literatury